

O
H
J
E

Lapset ja perheet valmiusharjoituksessa

Pelastakaa Lapset

Lapset valmiusharjoituksessa

Usein viranomaisten ja järjestöjen valmiusharjoituksiin tarvitaan ja toivotaan lapsiperheitä, joissa on eri-ikäisiä lapsia ja erilaisia tarpeita, jotta harjoitus olisi mahdollisimman todenmukainen. Lapset voivat osallistua harjoitukseen vierailijoina, maalihenkilöinä eli koekäyttäjinä tai annetuissa rooleissa vanhemman kanssa. Joskus lapset tai nuoret voivat osallistua harjoitukseen koulun tai harrastustoiminnan kautta. Harjoituksen onnistumisen kannalta voi hyvin riittää, että lapset ja vanhemmat osallistuvat harjoitukseen omina itsenään ilman annettuja rooleja tai tehtäviä.

1. Huomioitavia asioita

1.1 Valmiusharjoituksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitavia asioita lasten ja perheiden osalta

Harjoituksen suunnittelu

- On tärkeää, että harjoituksen suunnitteluvaiheessa on mukana eri väestöryhmiä edustavia toimijoita, esimerkiksi lapsia, ikäihmisiä ja vammaisia edustavien järjestöjen työntekijöitä tai vapaaehtoisia.
- Harjoitukseen on hyvä sopia henkilö/toimija, kuten Pelastakaa Lapset ry, joka huomioi lapset ja lapsiperheet, jotta he tulevat kohdatuksi erityisryhmänä ja heidän tarpeensa otetaan harjoituksessa huomioon.
- Myös lasten ja nuorten osallistumista harjoituksen suunnitteluun on hyvä toteuttaa mahdollisuuksien mukaan*. Heidän kanssaan olisi hyvä pohtia esimerkiksi, minkälaisia asioita he toivovat, jos pitäisi viettää pitkä aika vaikkapa evakuoitokeskuksessa? Minkälaisia ajatuksia ja kysymyksiä lapsilta nousee? Mitkä asiat olisivat mukavia, mikä voisi jännittää tai pelottaa? Millaista tietoa he tarvitsisivat etukäteen? Nuorten kanssa voi yhdessä miettiä myös tehtäviä, joissa he voisivat olla apuna harjoituksessa.

*Lisätietoa ja materiaalia lasten osallisuuden huomioimiseen:

<https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/>

<https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/lapsilta-opittua/materiaalipankki/>

Harjoitukseen ilmoittautuminen

- Harjoituskutsusta on tärkeää tehdä selkokielen, jotta se on ymmärrettävä mahdollisimman monelle.
- Valmiusharjoitukseen ilmoittautuvilta on hyvä kysyä, osallistuuko hänen mukanaan harjoitukseen lapsia. Lisäksi voi kysyä tarkentavia kysymyksiä: kenen kanssa lapsi osallistuu, lapsen ikä sekä mahdolliset erityistarpeet ja muut huomiot.
- Kutsun ja ilmoittautumisen yhteydessä on hyvä olla vanhemmalle lyhyt osio asioista, joita lapselle olisi hyvä kertoa jo kotona.

Harjoituksessa käytettävät roolit ja niistä kertominen lapselle

- On tärkeää harkita lapsikohtaisesti, onko roolisuoritus lapselle mieluista ja järkevä tapa osallistua harjoitukseen (esim. lapsen ikä, vanhemman arvio lapsen mahdollisesta erityisherkkyydestä tai aikaisemmista kokemuksista, jotka voivat vaikuttaa harjoituskokemukseen).
- Isommille koululaisille ja yläkouluikäisille voi antaa syötteitä (esim. erossa olo vanhemmasta, huoli sisaruksesta, isovanhemmasta tai lemmikistä), mutta ei välttämättä roolia.
- Harjoituksessa käytettävästä maskeerauksesta ja vaatetuksesta olisi hyvä kertoa lapselle etukäteen joko kotona tai harjoituksen alussa harjoituksen järjestäjien toimesta (esimerkiksi, että osallistujilla näkyvät haavat ja siteet ovat vain maskeerausta, eivätkä oikeita haavoja tai loukkaantumisia). On hyvä huomioida myös mahdolliset harjoitusvaatteet lapsille. Jos lapset käyttävät omia vaatteita, ne saattavat likaantua tai muuten kärsiä harjoituksessa.
- Jos lapsia ja erityisesti pieniä lapsia osallistuu harjoitukseen, ja heitä maskeerataan, maskeerauksen on hyvä olla vähäistä ja hillittyä (ei esim. isoja verta valuvia haavoja lapsille tai vanhemmille).

Vanhempien rooli harjoituksessa

- Varsinkin pienten lasten ja erityistarpeisten lasten vanhemman on hyvä olla yhdessä lapsen kanssa koko harjoituksen ajan.
- Lapsen kanssa harjoitukseen tuleville vanhemmille on hyvä harkita mahdollisia rooleja lapsen ikä, kehitystaso ja roolin kuormittavuus huomioiden.
- Jos vanhemman rooli harjoituksessa on kuitenkin sellainen, ettei lapsen olisi hyvä olla sitä kuulemassa, niin aikuisen roolisuorituksen aikana lapsi on tärkeää ohjata hänelle sopivaan tilaan tai toimintaan. (Esimerkiksi tilanteet, joissa vanhemman rooli voi olla lapsen mielestä pelottava tai vanhemman täytyy kertoa vaikeita asioita).
- Tilanteeseen voi pyytää esim. Pelastakaa Lasten toimijoita juttelemaan lapsen kanssa sillä aikaa, kun vanhempi käy rooliinsa liittyviä asioita läpi harjoitushenkilöstön kanssa.
- Lasta ei pidä väkisin erottaa vanhemmasta, vaan vanhemmalle täytyy antaa lupa poiketa roolista, mikäli vanhemman rooli on lapsesta pelottava.

Vammaisten ja eri kielisten lasten huomiointi

- Lapselle tulee antaa etukäteen helposti ymmärrettävää tietoa harjoituksesta esimerkiksi harjoituksen ennakkoinfossa, kutsussa tai ilmoittautumislomakkeessa. Tämä voi olla selkokielineen tai kuvatuellinen info lapselle siitä, mistä harjoituksessa on kyse ja miksi harjoittelemineen on tärkeää.

2. Lapsiystävällinen tila valmiusharjoituksessa

Mikä on Lapsiystävällinen tila?

- Pelastakaa Lasten Lapsiystävällinen tila -toiminta tarjoaa erilaisissa kriisi- ja onnettomuustilanteissa lapsille turvallisen ympäristön, jossa lapsi voi levätä, osallistua järjestettyyn toimintaan, käsitellä turvallisesti kokemuksiaan, saada tietoa sekä oppia uusia taitoja. Toiminta mahdollistaa vanhemmille hengähdyshetken sekä omien asioiden hoitamisen. Sen avulla voidaan tukea viranomaisten ja muiden organisaatioiden toimintaa kriisitilanteessa.
- Toiminnalla tuetaan lapsen psykososiaalista hyvinvointia ja kriisistä toipumista sekä vahvistetaan aikuisten kykyä tukea ja suojella lapsia kriisitilanteessa.
- Tiloihin ovat tervetulleita kaikki lapset kielestä, etnisestä taustasta, vammasta tai sukupuolesta riippumatta. Kaiken ikäiset lapset pyritään huomioimaan tasapuolisesti toiminnassa. Tilat ovat esteettömiä.

Huomioitavaa Lapsiystävällisestä tilasta valmiusharjoituksessa

- Lapsiystävällisissä tiloissa on tärkeää tietää lapsen ja vanhemman oikeat etunimet (ei mahdollisia roolinimiä), etenkin jos lapsi jää tilaan ilman vanhempaa.
- Vanhempien oikea puhelinnumero on tärkeä Lapsiystävällisissä tiloissa, koska vanhempi pitää voida tavoittaa harjoituksen aikana, jos vanhempi jättää lapsen Lapsiystävälliseen tilaan.
- Lapsilta ja vanhemmilta kerätään suullisesti tai kirjallisesti palautetta Lapsiystävällisessä tilasta ja harjoitukseen osallistumisesta. Jos palautetta kerätään jo tilasta lähdettäessä, voidaan käydä yhdessä läpi, mikäli jotkut asiat tai tapahtumat mietityttävät lasta tai lapsella on herännyt huoli jostakin harjoitukseen liittyvästä asiasta.

3. Harjoituksen jälkeen

Seuraavalla sivulla oleva ohje harjoituksen jälkipuintiin voidaan antaa lapsiperheille mukaan, niin vanhempi voi tarvittaessa käydä ohjeen kotona läpi lapsen kanssa.

Harjoituksen jälkeen

Valmiusharjoitus voi olla lapselle uusi tilanne, ehkä jännittäväkin. Lapsella saattaa herätä ajatuksia ja kysymyksiä harjoituksesta jälkeenpäin. Tässä vinkkejä, miten voit käsitellä harjoitusta kotona. Jos lapsi osallistuu harjoitukseen koulun, harrastuksen tai muun toiminnan kautta, on tärkeää välittää tieto siitä lapsen vanhemmille.

1. Tapahtumien kertaaminen yhdessä

On hyvä keskustella harjoituksesta vielä jälkikäteen, vaikka lapsi ei itse ottaisi sitä puheeksi. Voit kertoa esimerkiksi: *“Tämä oli harjoitus, joita on tärkeää pitää, jotta aikuiset osaavat oikeassa tilanteessa toimia hyvin. On kiva, että lapsille on sellaisessa tilanteessa järjestetty oma paikka ja mukavaa tekemistä.”*

2. Kuuntele lasta

Vanhempana tunnet oman lapsesi parhaiten. Voit luottaa siihen, että huomaat, jos lapsi reagoi harjoituksen jälkeen. Tärkeintä on, että aikuiset huomaavat lapsen mahdollisen huolen. Jotkut lapset eivät välttämättä reagoi mitenkään, ja sekin on ok.

3. Jos lapsi kaipaa enemmän keskustelua, voit kertoa harjoitustilanteesta lisää lapsentasoisesti

Voit esimerkiksi verrata harjoitusta johonkin lapselle tuttuun tilanteeseen, koululaisille tällainen voi olla palo- tai poistumisharjoitus. Voit kertoa, että joskus voi tulla tilanne, esimerkiksi pitkä sähkökatko tai myrsky, minkä takia omassa kodissa oleminen ei ole turvallista. Silloin kotipaikkakunnalle voidaan perustetaa esimerkiksi evakuointikeskus, jossa on turvaa, lämpöä, ruokaa ja vettä. Aikuiset huolehtivat lapsista, eikä lasten tarvitse olla huolissaan. Suomessa tällaiset tilanteet ovat harvinaisia, mutta niitä varten on silti tärkeää harjoitella yhdessä.

Pelastakaa Lapset